

TER ADVISERING

Aan de Staatssecretaris

Chief Economist
Directie Mededinging en
Consumenten

Auteur

10.2.e

T 10.2.e

10.2.e@minezk.nl

Datum

20 mei 2020

Kenmerk

CE-MC / 20149595

Bhm: 20150983

Kopie aan

MT B&I

MT MC

MT TOP

MT O

Linda Brinke

10.2.e

Bijlage(n)

3

nota

Voorbereiding gesprek ANVR

ParafenrouteCE

M chiel Boots

MC, Directeur

Annet Jonk

10.2.e

10.2.e k

10.2.e

BBR

10.2.e vd Hove

10.2.e

Aanleiding

Op dinsdag 26 mei van 17.15 – 18.00 uur is een gesprek gepland met een afvaardiging van de leden van de ANVR (reisbranche) in de Blauwe Zaal. Tijdens dit gesprek willen zij met u spreken over de impact van de coronacrisis op de reisbranche.

Tijdens het gesprek zijn aanwezig: 10.2.e Steven van der Heijden (CEO Corendon NL), Frank Oostdam (voorzitter ANVR), Walter Schut (Adjunct-directeur ANVR), 10.2.e (Consumentenzaken ANVR) en Annelies Bouma (lid Raad van bestuur van SGR). Vanuit het ministerie zult u ambtelijk worden ondersteund door Linda Brinke (MC), 10.2.e en 10.2.e

Advies

U kunt kennis nemen van deze nota.

Kernpunten

- Dit gesprek is tot stand gekomen op verzoek van de ANVR (brancheorganisatie voor reisondernemingen). ANVR en de SGR willen graag met u spreken over mogelijke oplossingen om de negatieve gevolgen van de coronacrisis voor de reisbranche te beperken.
- ANVR heeft de volgende bespreekpunten voorgesteld:
 - 1) Korte uitleg specifieke en bijzondere problematiek reissector (annuleringschade/repatriëring/omzetschade).
 - 2) Liquiditeit en vouchers
 - 3) Belofte van het kabinet bij het eerste pakket noodmaatregelen voor sectorspecifieke steunmaatregelen.
 - 4) Het voorstel van de ANVR voor de aanpak:
 - a. Een plan voor compensatie annuleringschade
 - b. Een plan voor garantie op de vouchers. Aan de uitwerking hiervan wordt op dit moment de laatste hand gelegd door EZK/Fin i.o.m. SGR.
 - 5) Invulling en nadere afspraken.
- In de nota vindt u een korte toelichting per onderwerp en een mogelijke reactie vanuit uw kant.

Ontvangen BBR

- Ter achtergrond: wij hebben zeer recent (22/5) ook een verzoek voor een gesprek ontvangen van de Vereniging van Kleine Reisorganisaties (VVKR). Wij zullen eerst ambtelijk hun steunverzoek in kaart brengen.

Toelichting

1. Korte uitleg specifieke en bijzondere problematiek reissector

Spreekpunten

- U kunt de toelichting aanhoren.

Achtergrond

- De coronacrisis heeft veel impact op de reisbranche. De schatting van branchevereniging ANVR is dat de reissector een miljard euro kosten zal hebben aan geannuleerde reizen en dat het omzetverlies op zo'n 85% voor 2020 zal uitkomen. De angst is dat hierdoor ruim 20.000 banen in de reisbranche op de tocht komen te staan.
- ANVR noemt annuleringschade als specifieke kostenpost voor de reisbranche. Hieronder valt: 1) de geannuleerde reizen waarvan de volledige reissom aan de reiziger moet worden terug betaald en 2) de kosten voor repatriëring van reizigers ten tijde van de uitvoering van de reis.

2. Liquiditeit en vouchers

Aanleiding voor bespreking van dit onderwerp

- De Europese Commissie geeft in recente aanbevelingen (13 mei jl.) aan dat een voucher altijd een keuze moet zijn. Deze uitleg delen wij. De ANVR is positief over het feit dat de EU achter de uitgifte van een voucher staat, maar vindt het jammer dat het uitgeven van een reisvoucher slechts als optie wordt genoemd. De reisbranche vreest dat steeds meer consumenten hun geld gaan terug eisen en de reisindustrie hieraan ten onder gaat. Medewerkers van TUI werden naar eigen zeggen zelfs bedreigd door klanten.
- De ANVR betreurt de communicatie van de minister van I&W naar aanleiding van de aanbevelingen van de Commissie. In mediaberichten werden de vlieg vouchers (die geen garantieregeling kennen) en ANVR-vouchers (die voldoet aan de Europese aanbevelingen) door elkaar gehaald.
- TUI geeft in een mediabericht aan dat zij behoefte hebben aan duidelijke en consistente uitspraken van de politiek om de vouchers officieel te erkennen, om zo de overlevingskanten van de sector te vergroten.
- De ANVR is van mening dat alleen de reisvouchers niet voldoende zijn om deze crisis door te komen (zie verder agendapunt 4).

Spreekpunten

- U kunt nogmaals benadrukken dat u de coronavouchers met SGR-dekking een warm hart toedraagt, en dat u hoopt dat consumenten deze blijven accepteren.
- Indien de communicatie van I&W wordt benoemd, kunt u aangeven dat u zich ervoor in zal spannen dat de verschillen tussen pakketreizen en vliegtickets in de toekomst duidelijk worden benoemd.
- U kunt nogmaals aangeven dat in de EU weinig draagvlak bestaat voor aanpassen van de richtlijn pakketreizen en zelfs als dit lukt, dat dit de nodige tijd zal vergen en waarschijnlijk niet met terugwerkende kracht zal kunnen.
- U kunt aangeven dat het ministerie in gesprek is met de SGR om te bezien of eventuele financiële steun aan het SGR kan worden geboden. Dit zorgt ervoor dat consumenten vertrouwen blijven houden in deze vouchers. Zie verder agendapunt 4b.

Achtergrondinformatie vouchers

- De vouchers voor pakketreizen met SGR garantie heeft u publiekelijk ondersteund. Deze vouchers geven op korte termijn verlichting voor de reisaanbieders, net als de generieke steunmaatregelen. In overleg met de ANVR en de ACM is afgesproken dat een voucher in dat geval aan de volgende voorwaarden zou moeten voldoen:
 - Op de voucher zit eenzelfde garantie als op de oorspronkelijke pakketreis (zoals een garantie van de SGR).
 - De consument behoudt zijn recht om uiteindelijk toch geld terug te vragen als geen reis is geboekt. Dit weerhoudt aanbieders ook van grote prijsstijgingen in de toekomst;
 - Er mogen geen administratiekosten voor de voucher worden gerekend.
 - Er is een coulanceregeling voor mensen die bijvoorbeeld door ziekte hun reis in de toekomst niet kunnen maken.
 - De "Corona-voucher" van de ANVR is samenwerking met SGR is een voucher die aan deze voorwaarden voldoet. TUI en Corendon zijn voor de pakketreizen aangesloten bij de ANVR.
 - ACM heeft TUI en Corendon aangesproken over het niet volgens bovenstaande afspraken omgaan met vouchers.
3. Belofte van het kabinet bij het eerste pakket noodmaatregelen voor sectorspecifieke steunmaatregelen.

De ANVR verwijst regelmatig naar het nieuwsbericht dat op Rijksoverheid.nl is gepubliceerd op 17 maart (NB: helemaal aan het begin van de crisis). Daarin worden de annuleringen in de reisbranche specifiek benoemd in relatie tot de - op dat moment - nog uit te werken compensatieregeling. Men vindt dat het generieke pakket aan maatregelen uiteindelijk onvoldoende tegemoetkomt aan de belofte die in hun ogen aan de sector is gedaan (zie ook agendapunt 4a).

Spreekpunten

U kunt desgewenst begrip vragen voor de enorme haast waarmee de eerste berichten in reactie op de crisis zijn opgesteld, en dat de

maatregelen op dat moment nog moesten worden uitgewerkt. In de uitwerking is in eerste instantie gekozen voor een goede uitvoerbaarheid, en dus voor generieke maatregelen.

Nieuwsbericht Rijksoverheid.nl 17 maart:

8. Compensatieregeling getroffen sectoren (ministerie van EZK)

De gezondheidsmaatregelen van het kabinet hebben enorme consequenties voor de inkomsten in een aantal sectoren in het bijzonder. Zoals bijvoorbeeld de (verplichte) sluiting van eet- en drinkgelegenheden en annuleringen in de reisbranche. Deze inkomsten kunnen bovendien moeilijk worden ingehaald wanneer het coronavirus achter de rug is. Het kabinet komt daarom met een compensatieregeling met passende maatregelen voor bedrijven in de genoemde sectoren. Deze wordt nu uitgewerkt en met spoed voorgelegd aan de Europese Commissie voor de beoordeling op (geoorloofde) staatssteun.

4. Het voorstel van ANVR

4.a Een plan voor compensatie annuleringschade

- Voor veel landen geldt een negatief reisadvies of een 'alleen reizen indien noodzakelijk'. Door het wegvallen van de vraag wordt er niet meer geboekt.
- Naast het wegvallen van de vraag is de schade die samenhangt met het annuleren van de reis een extra kostenpost voor de reisbranche, deze annuleringschade bestaat naast het vergoeden van de reissom aan de consument ook aan de kosten die worden gemaakt door reizigers terug te halen. De ANVR schat de annuleringschade tot 1 juni 2020 op circa 337 miljoen euro. Indien in de maanden juni, juli augustus ook (vrijwel) niet wordt gereisd kan dit volgens de ANVR oplopen tot een totaal tussen de 500-600 miljoen euro. Bovendien heeft de reisbranche veel aanbetalingen gedaan (hotel+vlucht), die zij op dit moment niet terugkrijgen (of in vouchers).
- Vanwege het naar haar zegen unieke karakter van de problematiek stelt de ANVR voor om een steunmaatregel in het leven te roepen om de annuleringschade te compenseren. Deze maatregel zal ook de druk op garantiefonds SGR verlagen.
- In onderdeel 4b zal nader worden ingegaan op het garantiefonds als instrument, hier wordt alleen ingezoomd op het voorstel tot aanvullende steun voor de reissector, zoals PwC die voor de ANVR heeft opgesteld (zie bijlage).
- De ANVR stelt een aantal opties voor voor "Tijdelijke noodmaatregelen annuleringschade": een subsidieregeling, een publieke lening met gesubsidieerde rente (het Deense-model) en een overheidsgarantie op een lening (bij een kredietinstelling). Bij al deze opties krijgen consumenten hun reissommen terug.
- Bij het 'Deense model' wordt geld geleend van de overheid voor het terug betalen van reissommen aan reizigers. ANVR vindt deze variant onhaalbaar vanwege de aflossing die de komende jaren moet geschieden.

- Ook de lening bij een kredietinstelling waarbij de overheid garant staat wordt aangedragen als oplossingsrichting. Aangezien, ondanks de GO-C regeling, niet alle banken reisorganisaties in deze tijd leningen verstrekken wordt deze optie als onzeker en onvoldoende kansrijk bestempeld.
- Hiermee blijft voor de ANVR een subsidieregeling voor de reisbranche als enige reële optie over. Alleen deze optie sluit aan bij de situatie dat ondernemers de geleden annulerings schade niet meer terug kunnen verdienen, aldus de ANVR.

Spreekpunten

- Net als veel andere sectoren in het gastvrijheidsdomein wordt ook de reisbranche onevenredig hard getroffen door de gevolgen van het coronavirus.
- U vraagt om een sectorspecifieke regeling om de geleden schade te kunnen compenseren.
- Om de gevolgen van het virus zoveel mogelijk op te vangen heeft het kabinet met noodpakket 1.0 en het vorige week gepresenteerde noodpakket 2.0 een aanpak ontwikkeld om snel zoveel mogelijk zo veel mogelijk onderdelen van de economie te ondersteunen, waarbij we ons in eerste instantie met name hebben gericht op behoud van werkgelegenheid en het versterken van de liquiditeitspositie van bedrijven.
- Een groot gedeelte van de maatregelen zijn beschikbaar voor de reissector, zoals de NOW, TOGS, kredietmaatregelen (BMKB/GO) en uitstel van (belasting)betaling
- In noodpakket 2.0 is er aanvullend aandacht voor vaste lasten via een opslag op de NOW en is er voor sectoren die zwaar getroffen zijn (waaronder de reissector) de een aanvullende tegemoetkoming in de vaste lasten voor mkb-ondernemers (TVL) van €20.000.
- Hoe graag ik ook zou willen, door de omvang van de crisis kunnen we niet op maat gesneden maatregelen voor alle sectoren nemen en alle schade bij ondernemers compenseren.
- Ik ga ervanuit dat de maatregelen van het kabinet gezamenlijk met de oplossing voor het SGR (zo te bespreken) ook voor de reissector de ergste nood ledigen. Laten we gezamenlijk komende tijd een vinger aan de pols houden.

Achtergrond noodpakket 2.0.

- Op 20 mei jl. is de Kamer per brief door u en uw collega's geïnformeerd over Noodpakket 2.0. Naast een verlenging van het reeds bestaande kader aan maatregelen is ook een aanvullende regeling aangekondigd: Tegemoetkoming Vaste Lasten mkb (TVL).
- Deze regeling zal mkb-bedrijven (met maximaal 250 werknemers) helpen bij het betalen van een deel van hun vaste lasten, zoals huur, pacht, onderhoud, verzekeringen, leasecontracten en abonnementen. Loonkosten horen hier niet bij. Die worden gecompenseerd door de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW).

- De TVL is specifiek gericht op mkb ondernemers die door de coronacrisis veel omzet verliezen en ook voor de TOGS regeling in aanmerking kwamen. Ook reisorganisatoren uit het midden en klein bedrijf kunnen (mits ze aan de voorwaarde voldoen) een beroep doen op deze regeling. (Grotere bedrijven zoals Corendon en Tui echter niet).
- Bedrijven die meer dan 30% van hun omzet hebben verloren door de coronacrisis krijgen maximaal €20.000 euro voor de periode juni t/m augustus uitgekeerd.

4b. Een plan voor garantie op de vouchers

De ANVR en de SGR zullen mogelijk pleiten voor een vergaande garantie van de overheid op de ANVR-vouchers. Dit zou in de vorm van het Deens model kunnen waarbij consumenten direct hun geld terugkrijgen en er niet meer met vouchers wordt gewerkt. Er is echter in concept reeds overeenstemming tussen de overheid en de SGR over een lening en een bijbehorende intentieverklaring (zie verder toelichting).

Spreekpunten

- U kunt aangeven dat het uw voorkeur heeft om de oplossing waar de afgelopen weken hard aan is gewerkt door SGR, FIN & EZK en die ook interdepartementaal is afgestemd (inclusief MR), zo snel mogelijk definitief te maken.
- Een lening door de overheid samen met het eigen vermogen van SGR en de bankgaranties zijn naar uw mening substantieel zodat in ieder geval voor de korte termijn voldoende back up wordt gegeven aan SGR en het dekken van de vouchers vanaf 1 juni door kan gaan. U kunt bevestiging vragen van de SGR dat zij hiermee zullen doorgaan.
- Wat betreft de gevraagde intentieverklaring kunt u aangeven dat u in de TK-brief waarin deze oplossing aan het parlement zal worden gepresenteerd bereid bent een passage op te nemen waarin u aangeeft met de sector en SGR in gesprek blijft en aanvullende oplossingen gaat onderzoeken indien de middelen ontoereikend blijken.

Toelichting

- Er zijn drie belangen die een rol spelen in de situatie rondom de vouchers en de SGR:
 - Consumentenbelang (geld terug als het mis gaat)
 - Belang reisorganisaties ('bank run' voorkomen i.v.m. faillissementsrisico)
 - Belang SGR (zekerheid dat ze aan hun verplichtingen kunnen voldoen)
- Wij hebben de afgelopen periode samen met Financiën gewerkt aan een oplossing in de vorm van een lening aan het SGR. Deze lening zal naar verwachting een omvang hebben van €150 miljoen en dient binnen 6 jaar te worden terugbetaald. De exacte voorwaarden worden nog samen met de SGR vormgegeven.
- Van de MR is mandaat gekregen om een oplossing uit te werken in de vorm van een lening binnen de bandbreedte van €50-€200 miljoen.

- Alhoewel SGR liever een andere oplossing ziet, zijn ze ook tevreden met deze oplossing mits de overheid ook de intentie uitspreekt bereid te zijn aanvullende oplossingen te vinden indien het vermogen en de lening ontoereikend blijven. De intentieverklaring is nodig voor het bestuur van SGR zodat ze ook vanuit oogpunt van bestuursaansprakelijkheid door kunnen gaan met het dekken van de vouchers.
- Deze lijn is door ambtelijk Financiën met de minister afgestemd en die kon zich er ook in vinden.
- Parallel aan de voorbereiding van dit gesprek ontvangt u een nota om akkoord te gaan met een voorstel dat wij met de SGR hebben uit onderhandeld.
- De ANVR en SGR hebben een voorkeur van een oplossing in de vorm van het Deense model:
 - Alle reizen t/m 10 mei zijn in Denemarken geannuleerd en door het garantiefonds gerestitueerd. Hiervoor heeft de staat een lening van €200 miljoen verstrekt en een gift van €100 miljoen.
 - Voor alle reizen na 10 mei moeten consumenten bij de reisorganisaties terecht voor terugbetaling. Als de reisorganisatie failliet gaat en niet in staat is om het bedrag te restitueren, dan doet het garantiefonds dit.
- Het **voordeel** van het Deense model is dat een groot deel van de problemen in één keer worden opgelost. Consumenten hebben meteen hun geld terug, reisorganisaties hangt geen dreiging van terugbetaling boven het hoofd en de SGR heeft geen aanvullende steun nodig.
- We zien echter ook een aantal **nadelen** aan deze oplossing, en pleiten daarom voor het vasthouden aan een lening::
 - Het SGR moet voor 1 juni een besluit nemen over het dekken van de vouchers na 1 juni. Het Deense model vergt nieuwe politiek afstemming in de Vijfhoek en Ministerraad, en hiervoor is eigenlijk geen tijd.
 - Het bedrag waar het in de Nederlandse reissector om gaat is erg groot. Er zijn tot 31 mei €424 aan vouchers afgegeven en dit bedrag kan oplopen tot €900 miljoen eind 2020, waarbij de grootste toename (€350 miljoen) in de zomer zal zijn. Ervan uitgaande dat ook een groot deel van de zomer wordt geannuleerd, spreken we over een bedrag van ongeveer €775 miljoen die de overheid moet lenen aan de sector om consumenten terug te betalen.
 - Het op voorhand teruggeven van geld aan consumenten is ook niet goed voor het op gang komen van de sector. Consumenten zullen het geld gaan uitgeven en minder snel weer een nieuwe reis boeken.
 - Alhoewel de sector voorstelt om dit als een lening te verstrekken kan het in de publieke opinie overkomen alsof de 'belastingbetaler' opdraait voor het terugbetalen van consumenten die zich een pakketreis kunnen veroorloven.

Chief Economist
Directie Mededinging en
Consumenten

Kenmerk
CE-MC / 20149595

5. Invulling en nadere afspraken

Spreekpunten

- U kunt de toezegging doen dat uw ministerie regelmatig in gesprek zal blijven met de ANVR en dat u bereid bent, als de omstandigheden daar aanleiding toe geven, eventueel voor het zomerreces opnieuw met de sector in gesprek te gaan.